

İRAN-HAMAS İLİŞKİLERİNDE YENİ SAYFA

Ali Şahin

İNSAMER

İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Şahin, Ali. "İran-Hamas İlişkilerinde Yeni Sayfa", İNSAMER, 22.08.2019.

 Analiz

Hamas heyeti kısa bir süre önce Siyasi Büro Şefi Başkan Yardımcısı Salih Aruri'nin liderliğinde geniş bir ekiple Tahran'ı ziyaret etti. Heyet, Tahran'da İran Dış İlişkiler Meclisi Başkanı Kamal Harazi, İran Ulusal Güvenlik Sekreteri Ali Şemhani, İran eski Dışişleri Bakanı ve İran Devrim Rehberi Dış İlişkiler Danışmanı Ali Ekber Velayeti ve İran Dinî Lideri Ali Hamaney ile görüştü. Görüşmede ABD'nin İran'a uyguladığı ambargolar, "Yüzyılın Anlaşması" ve İsrail'e karşı direnişle ilişkin konular ele alındı.

İran, 1979 İslam Devrimi'nden sonra Tahran'daki İsrail büyükelçiliğini Filistin Kurtuluş Örgütü'ne tahsis ederek yaptığı jestten itibaren Filistin davasına ve İsrail karşıtı mücadeleye çeşitli şekillerde destek vermiş bir ülke.¹ İran ayrıca Filistin direniş örgütlerine yaptığı maddi yardımların yanı sıra askerî desteğini de gizlemiyor. Nitekim 2014'te

Gazze'den Hayfa'ya atılan Fecir-3, uzun menzilli Fecir-5, M-75 ve 302 füzeleri İran'ın bu konudaki yardımlarını gösteren ipuçları olarak değerlendirilebilir.²

Fakat 2011'de başlayan Suriye iç savaşından sonra İran-Filistin ilişkileri farklı bir boyuta evrilmiştir. Zira Hamas yönetimi Suriye iç savaşında halkın hükümete karşı gösterdiği tepkilere destek verip Esad hükümetinin halka yönelik sert tutumunu değiştirmesi ve halkla iş birliği yapması gerektiğini savunmuştur. İran ise Suriye'deki ayaklanmanın ABD ve İsrail'in bir oyunu olduğunu öne sürerek buradaki gerçek amacın İran-Suriye direniş cephesini çökertmek olduğunu iddia etmiştir. Bu gelişmeler İran-Filistin arasındaki ilişkilerin soğumasına neden olmuş, Hamas yönetimi merkezini Şam'dan Doha'ya taşımış ve İran'ın Hamas'a maddi desteği kesilmiştir.³

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Ancak Donald Trump'ın ABD'de başkanlık koltuğuna oturması, hem Körfez'deki Arap ülkeleri hem de İsrail için büyük değişim ve dönüşümlere yol açmıştır. Belki de Amerikan tarihi boyunca İsrail'e ekonomik, teknolojik ve askerî alanlardaki en cömert(!) destek bu dönemde verilmiştir. Trump, iktidara gelişinin hemen akabinde ilk iş olarak Kudüs'ü İsrail'in başkenti kabul eden yasayı onaylayarak Amerikan büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşımıştır. Trump'ın ikinci hamlesi, Körfez'de İran karşıtlığını artırmak ve Suudi Arabistan ile Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) başını çektiği bir koalisyon oluşturmak olmuştur. Bu durum Körfez ülkeleri ile İsrail'i ABD himayesinde yakınlaştırırken, oluşturulan Arap koalisyonunun hedefindeki iki aktör olan Hamas ve İran da bu gelişmeler üzerine yeni bir yakınlaşma sürecine girmiştir.

Trump'ın hamleleri Filistin davasını olumsuz etkilemiş, Hamas'a ve Filistin'deki diğer direniş örgütlerine Körfez'den sağlanan desteği sıfırlama noktasına getirmiştir. Bu süreçte Suudi Arabistan da kendi ülkesindeki Hamas üyelerine karşı operasyonlar düzenlemiş ve Hamas'a ait hesapları dondurmuştur. Benzer kısıtlamalar Mısır'daki darbeci yönetim tarafından da başlatılmış ve Hamas'ın Siyasi Büro Şefi İsmail Haniyye'nin bu ülkeye diplomatik ziyaretlerine gayrimeşru olarak sınırlama getirilmiştir.⁴ Bütün bu gelişmeler Hamas'ı siyasi ve ekonomik olarak oldukça zora sokmuştur.

Filistin çevresindeki çember daraltılırken, benzer şekilde İran'a karşı ekonomik ve siyasi yaptırımlara da hız verilmiştir. Tıpkı Filistin meselesinde olduğu gibi, BAE ve Suudi Arabistan'ın başını çektiği Körfez ülkeleri, İran'a yönelik kuşatma operasyonlarına kendi güçleri oranında destek vermeye başlamıştır.

Bu yeni durum karşısında gerek Hamas'ın siyasi pozisyonu gerekse İran'ın uluslararası arenadaki durumu, 2012'den bu yana soğumuş olan ilişkilerin yeniden ısınmasına yol açmıştır. Zira iki taraf da Siyonist İsrail'in yok edilmesi ortak paydasında birleşmiştir. 2017 yılına gelindiğinde

Hizbullah'ın arabuluculuğu ile Hamas ve İran arasındaki diplomatik ilişkiler toparlanma sürecine girmiştir. İsmail Haniyye'nin yeniden Hamas'ın büro şefi olarak seçilmesinin ardından İran-Hamas ilişkilerinin tekrar kurulmasının önü iyice açılmıştır. Bu sayede mezkûr görüşmelerin zemini hazırlanmış ve tarafların buluşması sağlanmıştır.

Buluşma sonrasında Hamas yetkililerinin yaptığı açıklamalarda İran ile görüşmelerin olumlu geçtiği ve İran'ın Filistin davasına destek verdiği ifade edilmiştir. Bu görüşmeleri yakından takip eden İsrail kaynakları, İran'ın Hamas'a 360 milyon dolarlık maddi destek sağlayacağını ve füze desteğine devam edeceğini yazmıştır.⁵

Bu süreçten sonra Hamas'ın İran ile olan ilişkileri daha ileri bir boyuta taşınabilecektir. Bu sayede Hamas'ın İran'dan gerekli ekonomik desteği alacağı da tahmin edilebilir. Ancak yine de Hamas'ın İran ile olan ilişkilerinde kontrollü hareket etmesi ihtimali de gözden uzak tutulmamalıdır. Zira İran'ın bölgedeki mezhepçi tutumu Arap sokaklarında İran'ın sicilinin bozulmasına neden olmuştur. Hamas, İran ile olan ilişkilerinde kontrollü davranmadığı takdirde Arap sokaklarındaki desteğini kaybetme ihtimali ile karşı karşıya kalabilir. Ayrıca İran politikalarından rahatsız olan diğer Arap devletlerinin Hamas'a ve Filistin direnişine muhtemel desteği de tehlikeye girebilir.

Öte yanda İran, son hamlesi ile öncelikli olarak Filistin davasına sahip çıktığını göstererek hem bölgede bozulan sicilini düzeltme hem de sadece Şii silahlı hareketleri desteklediği yönündeki suçlamaları boşa çıkartma şansı yakalayacaktır. İran'ın bu tür moral hedeflerin yanı sıra Hamas'la yakınlaşmasının en önemli stratejik getirisi, kendisine yönelik olası bir ABD-İsrail operasyonuna karşı, İsrail'e güneyde yeni bir cephe açma şansı yakalayacak olmasıdır.

Son yakınlaşmanın boyutları bilinmese de yeni dönemde ekonomik desteğin yanında bazı askerî malzeme desteği sağlanması da kuvvetle muhtemeldir; ayrıca askerî danışmanlık

yapılarak Hamas'ın manevra kabiliyetini artırıcı eğitimler verilmesi de söz konusu olabilir. Yine Batı Şeria ve Gazze'de İsrail hedeflerine saldırılar düzenlenmesi için istihbari bilgi paylaşımı ve planlamalar da yapılabilir.

Oluşan bu yeni durum sayesinde İran İsrail'e yönelik daha kararlı adımlar atma şansı

bulabilir ve İsrail'in füze depoları hakkında bilgi edinebilir. Bu süreçte bölgedeki gerilimi yakından takip eden İsrail'in de hava savunma sistemleri satın aldığı görülmektedir. Bu durumun farkında olan İran'ın Hamas üzerinden bu sistemlere saldırılar düzenleyip bunları imha etmeye yönelik eylemlerde bulunacağı da aşikârdır.

Sonnotlar

- ¹ "Iran and the Paletinians", <http://iranprimer.usip.org/resource/iran-and-palestinians>, (04.08.2019).
- ² "Iran: The Regional Power Behind The Hamas War Effort", <http://jcpa.org/article/iran-the-regional-power-behind-the-hamas-war-effort/>, (12.08.2019).
- ³ "How to read Hamas visit to Iran", <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/07/palestine-hamas-iran-relations-visit-delegation-war-us-syria.html>, (07.08.2019).
- ⁴ "موقع عربيكشف: هذا أسيايمعمر سفر "هنية" للخارج", https://www.arabnn.net/Section_7/%D8%B5%D8%AD%D8%A7%D9%81%D8%A9-%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9-%D9%88%D8%A3%D8%AC%D9%86%D8%A8%D9%8A%D8%A9/%D9%85%D9%88%D9%82%D8%B9-%D8%B9%D8%A8%D8%B1%D9%8A-%D9%8A%D9%83%D8%B4%D9%81-%D9%87%D8%B0%D9%87-%D8%A3%D8%B3%D8%A8%D8%A7%D8%A8-%D9%85%D9%86%D8%B9-%D9%85%D8%B5%D8%B1-%D8%B3%D9%81%D8%B1-%D9%87%D9%86%D9%8A%D8%A9-%D9%84%D9%84%D8%AE%D8%A7%D8%B1%D8%AC_22587, (13.08.2019).
- ⁵ "Iran Boosts Aide to Hamas to 360 Million \$", <https://en.radiofarda.com/a/iran-boosts-aide-to-hamas-to-360-million/30096338.html>, (08.08.2019).

